

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

591

Vragen van het lid **Peters** (GroenLinks) aan de staatssecretaris van Defensie over *berichten dat een «consortium buy» voor JSF's niet langer tot de mogelijkheden behoort en er minder JSF's zullen worden aangeschaft door de VS.* (Ingezonden 7 oktober 2009)

1

Bent u bekend met het artikel waarin Stephen Gumley zegt dat een «consortium buy» zoals een jaar geleden was voorgesteld, niet langer tot de mogelijkheden behoort?¹

2

Hoe apprecieert u dit artikel en deze uitspraak van Stephen Gumley? Deelt u de mening van Stephen Gumley dat een zogeheten «consortium buy» geen reële optie meer is bij de aankoop van JSF-toestellen? Zo ja, sinds wanneer bent u ervan op de hoogte dat de «consortium buy» waarschijnlijk geen optie meer is? Zo nee, waarom niet?

3

Op welke manier heeft deze nieuwe ontwikkeling invloed op het Nederlandse aankoopbeleid van JSF's? Kunt u dit toelichten?

4

Heeft u kennisgenomen van het rapport van het Center for Strategic and Budgetary Assessments (CSBA) waarin aan de Amerikaanse regering wordt geadviseerd het aantal aan te schaffen JSF's te halveren?² Deelt u

de mening van het CSBA dat de JSF voor een hoog geweldsspectrum ontoereikend en voor een laag geweldsspectrum te duur is? Zo nee, op basis van welke argumenten?

¹ The Australian Financial Review, 22 september 2009: «Attempt to fix price of fighter jets fail».

² CSBA, An Air Force Strategy for the Long Haul http://www.csbaonline.org/4Publications/PubLibrary/R.20090917.An_Air_Force_Strat/R.20090917.An_Air_Force_Strat.pdf

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **De Vries** (Defensie) (ontvangen 6 november 2009)

1

Ja.

2

Het genoemde artikel heeft betrekking op een hoorzitting van een Australische parlementscommissie die werd gehouden op 21 augustus jongstleden. Tijdens deze hoorzitting heeft dr. Steve Gumley, de directeur van de *Defence Materiel Organisation* van het Australische ministerie van Defensie, uiteengezet dat de Consortium Buy (CB) waar hij een jaar geleden nog op hoopte niet tot stand is gekomen. Dr. Gumley heeft echter niet gezegd dat een CB niet meer tot de mogelijkheden zou behoren. Naar aanleiding van de uitspraken van dr. Gumley over de CB stelde de voorzitter van de parlementscommissie vast dat over de zaak nog moet worden besloten.

Vooral Australië en Nederland hebben zich de afgelopen jaren ingezet voor de uitwerking van de CB. Met de beantwoording op 27 oktober van schriftelijke vragen van de vaste commissie van Defensie (Kamerstuk 26 488, nr. 202) is de Kamer geïnformeerd dat een CB nog steeds mogelijk is, maar dat de behoefte en de mogelijkheden van de partnerlanden om vroegtijdig in het JSF-programma langjarige contracten te sluiten bepalend is voor de verdere uitwerking. Gelet op de huidige planning voor de besluitvorming over de vervanger van de F-16 heeft Nederland geen mogelijkheid voor 2012 verplichtingen aan te gaan voor een CB. De partnerlanden zijn op de hoogte van deze gewijzigde Nederlandse planning.

3

De bestelsystematiek voor het JSF-programma, die is opgenomen in het PSFD MoU, is onder meer uiteengezet in de brief van 16 januari 2009 (Kamerstuk 26 488, nr. 134). De CB die thans door Lockheed Martin wordt uitgewerkt omvat leveringen voor de partnerlanden in de periode 2014 tot en met 2018, waarbij anders dan met de jaarlijkse bestelsystematiek een meerjarige bestelling met een vaste prijs zou kunnen worden gedaan. De uitwerking van de CB blijkt echter meer tijd te kosten dan verwacht. Lockheed Martin heeft laten weten dat de honderden toeleveranciers

meer tijd nodig hebben voor de levering van de benodigde gegevens. In de jaarrapportage van het project Vervanging F-16 over 2008 van 27 maart jl. (Kamerstuk 26 488, nr. 159) is ook de keerzijde van de CB geschetst. De CB doet afbreuk aan de flexibiliteit van de jaarlijkse bestelsystematiek, aangezien met een CB een meerjarige bestelling met een groter aantal toestellen wordt vastgelegd. Daarnaast gaat een vroege CB gepaard met risico-opslagen in de prijs. Tevens vervalt met de CB, met leveringen in de periode 2014 tot en met 2018, de mogelijkheid om in deze periode aan te sluiten bij de eerste meerjarige bestelling (*Multi Year Buy*) van de Verenigde Staten. Deze meerjarige bestelling kan vanwege de omvang financiële voordelen bieden en is in feite ook een vorm van CB. De partnerlanden behouden overigens de mogelijkheid per jaar bestellingen te doen. Bij de besluitvorming in 2012 over de aanschaf van de opvolger van de F-16 zullen deze aspecten worden meegewogen.

4

Met de beantwoording van vragen van de vaste commissie voor Defensie ben ik op 27 oktober jl. ingegaan op het rapport dat het *Center for Strategic and Budgetary Assessments* (CSBA) op 17 september jl. publiceerde. Voorts heb ik met de brief van 26 oktober jl. (Kamerstuk 26 488, nr. 201) uiteengezet dat Amerikaanse studies zoals die van het CSBA moeten worden beoordeeld tegen de achtergrond van de Amerikaanse verhoudingen. De Verenigde Staten hebben de mogelijkheid diverse typen gevechtstoestellen in voor Nederlandse begrippen grote aantallen aan te schaffen en in stand te houden. Defensie heeft met de F-16 het multi-role concept omarmd. In dat concept kunnen met één type jachtvliegtuig defensieve en offensieve taken worden uitgevoerd in alle delen van het geweldsspectrum. Het aanhouden van één type gevechtsvliegtuig biedt grote voordelen op de gebieden van personeel, bedrijfsvoering en financiën. Daarom wordt bij de vervanging van de F-16 het *multi-role* concept als uitgangspunt gehandhaafd. De Kamer is op 18 december 2008 (Kamerstuk 26 488, nr. 131) geïnformeerd over de resultaten van

de actualisering van de kandidatenevaluatie. Tevens verwijs ik naar het vertrouwelijke rapport over de kandidatenevaluatie dat de Kamer op 18 december 2008 heeft ontvangen en de vertrouwelijke briefings aan de vaste commissie voor Defensie. Ten behoeve van de actualisering van de kandidatenevaluatie zijn zes algemene missieprofielen voor *multi-role* jachtvliegtuigen opgesteld die passen bij het Nederlandse ambitieniveau. Uit de actualisering is gebleken dat de F-35 als enige van de kandidaattoestellen voldoet aan de gestelde operationele eisen. De F-35 zal een veelheid aan defensieve en offensieve taken kunnen uitvoeren zowel in lage als hogere delen van het geweldsspectrum.